

УДК 141.144: 111.32

ІНДИВІДУАЛЬНИЙ ВИМІР ОСОБИ В ІНТЕРПРЕТАЦІЇ ЧЕСЛАВА СТАНІСЛАВА БАРТНІКА

Річард Горбань

*Львівська національна академія мистецтв,
Косівський інститут прикладного та декоративного мистецтва
вул. Міцкевича, 2, 78600, м. Косів, Івано-Франківська обл., Україна*

На засадах релігієзнавства з'ясовано, що Бартнік, розуміючи особу як динамічну модальність душі і тіла, у своєму персоналістичному вченні розглядає субстанцію і субзистенцію та буття людини суб'єктом як конститутивну основу індивідуального виміру особи.

Ключові слова: персоналізм, індивідуальний вимір особи, субстанція, субзистенція, суб'єкт, об'єкт, єство, особовість.

Питання, пов'язані з феноменом особи, були і лишаються в колі актуальної проблематики філософських наук. Проблема особи є центральною у філософії персоналізму, де особа виступає єдиною реальністю і найвищою духовною цінністю. Сучасний польський філософ-персоналіст і католицький богослов, послідовник К. Войтили (Івана Павла II) в розбудові християнської антропології, яка у світлі імперативів II Ватиканського Собору переосмислює догматичне вчення, враховуючи новітні знання про людину, Чеслав Станіслав Бартнік протягом кількох десятиліть розробляє філософсько-релігійну концепцію особи, висвітлюючи матеріальний і духовний світ особи в обох вимірах – індивідуальному і суспільному та розглядаючи різні аспекти її буття як генези, пов'язані з формуванням людиною своєї особовості.

Оскільки персоналістичний доробок польського мислителя є маловідомим і малодослідженим в Україні, перед нами стоїть завдання з'ясувати на засадах релігієзнавства, як Ч.С. Бартнік визначає індивідуальний вимір людської особи.

У філософсько-релігійних працях Ч.С. Бартніка різних років йдеться про те, що особу відзначає єство, завдяки якому вона є «хтось», тобто «я», яке є «кимсь». У статті «Христос як сенс історії» (1987) зазначено, що людська думка віддавна вирізняла в особі певне центральне «я» – «єство, найглибшу тотожність, основу буття людиною, немовби особу особи» [1, с. 13]. У статті «Особовість. Соціальна теологія» (1982) філософ зауважує, що зазвичай поняття «єство» використовується в психологічному, занадто поверховому значенні, натомість філософія і богослов'я звертаються до його глибинного змісту, висвітлюючи як «центр, сферу таємного в самому існуванні особи» [2, с. 1]. Єство людини можна назвати певним відносним абсолютотом щодо форми існування та безпосереднім віддзеркаленням Особового Абсолютоту (Бога). Цей глибинний вимір людини позначений процесом зростання до «когось», переходу від можливості до реальності, «від якоїсь заданої «теми» буття до чогось реалізованого, довершеного» [1, с. 14].

У публікації «Таємниця єства» (2004) Ч.С. Бартнік говорить, що феномен «я» має багато аспектів і різні галузі науки розглядають його з властивих їм позицій. В основі цього поняття знаходиться співвідношення суб'єкта і об'єкта, індивідуального і суспільного, особового і реїстичного. На переконання польського філософа, людське «я» не можна зводити тільки до якогось одного аспекту, суб'єктного чи індивідуального, воно постає як фе-

номен, укорінений в особовості, але сягає сфер позаособового. Саме за допомогою терміна «я» можна висловити зміст загального поняття самостійного і самодостатнього буття, адже цей термін вказує на інтегральну цілісність індивіда, на підставі якої він відрізняє себе від інших індивідів і від світу речей [3, с. 131].

У філософії поняття «я» означає суб'єкт, тотожність, свідомість, самореалізацію, принцип особовості, первинну реальність і своєрідну апіорну дійсність, натомість персоналістична філософія, беручи за основу поняття «я», вказує на подібні явища: «ти», «він», «ми».

Ч.С. Бартнік розрізняє в особі три елементи: 1) єство, власне «я», що формує внутрішній світ особи, вказує на глибинну сутність людини та на її буття, яке відзначається розумом, волею, дією і творчістю; 2) існування, що засвідчує самостійність і реальність особи як екзистенції в собі; існування людини відрізняється своєю відносністю, у порівнянні з Богом, який є абсолютним буттям; людина здійснює своє особове існування за допомогою морально-етичного добра; 3) воля, яку неможливо комусь передати, яка не має зворотності дії [4, с. 118]. У зв'язку з таким розумінням особи польський філософ стверджує, що кожна людина у світі та в історії має власне незамінне місце і час, а також завдання, яке повинна виконати. Мислитель зауважує: «Навіть ненароджене дитя має своє місце і час в Божій Історії Дійсності» [4, с. 119]. Це завдання для всіх людей однакове – реалізувати свою особовість, але кожна людина має своє, індивідуальне, позаяк її роль і завдання спрямовані як назовні, стосовно світу, так і всередину, стосовно себе, свого внутрішнього світу і буття. Завдання людини може бути нездійснене чи здійснене неповністю, з огляду на багатогранність можливостей.

У цьому контексті Ч.С. Бартнік задається питанням: «Чи особа не стає таким чинним третім, онтичним елементом людини, поряд з тілом і душею, на подоби «духа» в неоплатонівській трихотомії» [5, с. 106]. У фундаментальній праці «Католицька догматика» (1999–2003) філософ зазначає, що з аналітичної точки зору людина складається з тіла і душі, але синтетично вона є особою, тобто чимось більшим, ніж сума тіла і душі, або тільки саме тіло чи сама душа. Онтологічно особу можна визначити як «дух», поряд з душею і тілом, але в дійсності особа – це не третій елемент поряд з душею і тілом, а певна онтологічна модальність душі і тіла, їх синтез і спрямування на трансцендентне буття. Поряд із цим, між поняттями «особа» і «душа» немає реальної різниці, а тільки віртуальна, яка стає дійсним фундаментом для розрізнення понять особи і душі в людині, без подвоєння душі, як і без редукування особи виключно до душі. До того ж, за словами мислителя, особа стає «модальністю у стані зростання, динамічності, «хтось», хто стає особою, реалізує себе, причому акцентується спрямування на майбутнє звершення себе, перехід на інший ступінь буття» [6, с. 407].

Дослідник християнського персоналізму польський богослов В. Гранат говорить, що особа стає моделлю пізнання, методом і принципом суб'єктності і об'єктності світу, здійснюючи надсинтез суб'єктивного і об'єктивного, реїстичного і прозопологічного світів. Якщо до Декарта світ сприймали як комплекс речей і об'єктивності, а після Декарта – як комплекс думок і суб'єктів, то реалістичний персоналізм, творцем якого є Ч.С. Бартнік, на противагу ідеалістичному, здійснює захоплюючий синтез обох світів: суб'єктивного і об'єктивного. Через це прозопологічність стає первинною передумовою виникнення й існування. Оскільки особа є принципом існування та методологічним і праксеологічним ключем пізнання, будь-яка реїстична дійсність має сенс тільки стосовно особи, а не навпаки, як це було в грецькій філософії, де людина мала сенс тільки у співвідношенні з природою та пояснювалася за допомогою аперсонального космосу [7, с. 63]. У статті «Універсалістичний персоналізм» (2002) Ч.С. Бартнік підтверджує, що, згідно з персоналізмом,

буття є собою «з огляду на віднесення, реляцію до особи, яка є його принципом, підставою і метою» [8, с. 85].

Польський персоналіст стверджує, що тіло і душа творять людську природу. У сфері буття природа сприймається як певний характер буття, як перша і цілісна засада дії конкретного буття. Людська особа не лише закорінена в конкретному тілі, поєднаному з душею, а й належить до загалу буття, людського роду. За словами Ч.С. Бартніка, людина як така «постає цілісним підсумком всякої природи», у звичайному розумінні – як частинка світу, але насправді являє собою цілий світ, «неповторну іманентизацію природи» [8, с. 85]. Будучи буттям, залежним від світу, людина творить загальне буття. Тіло і душа в людині утворюють особливий вид природи, який трансформується в особу або ж повинен нею стати. В особі будь-яка природа отримує своє особливе, вище значення.

У «Нарисах про особу» (1990) філософ розглядає субстанцію як основу індивідуального виміру особи та її складову. Він наполягає на тому, що конкретна людська природа творить субстанцію, тобто конкретне буття, тотожне з собою та існуюче в собі. Субстанція – це єдність і тотожність, яка виводиться зі субстанціальної форми, а не численність частин позбавлена внутрішньої єдності. Завдяки їй людина отримує якісну і буттєву окремішність, оскільки субстанція – це конкретизація буття та відносної автономності за допомогою введення протиставлення між тотожністю даної конкретної повноти буття та іншим буттям. Вона стає реалізацією конкретної істоти. За допомогою цього виникає численність буттів, різноманіття якісного рівня, мініатюра світу, але завжди із збереженням діалектичної єдності світу. Субстанція не ототожнюється з буттям, а стає численністю буття та піднесенням його на якісно вищий рівень. Вона творить цілісну структуру, позбавлену прогалин, має власний зовнішній прояв, але першість належить внутрішньому виміру. Вона визначає зовнішні рамки буття, його реальності, концентрації та звершення. Зовнішня і внутрішня сторони керуються різними нормами, хоча всі вони діалектично пов'язані. Субстанція конкретизована й індивідуалізована виникає з тотожності істоти. В інтерпретації Ч.С. Бартніка, людська субстанція – це найдосконаліший мікрокосмос, мініатюра світу, звершення буття та його прамодель [9, с. 75]. У статті «Реальність особового сенсу історії» (1981) філософ розглядає субстанцію як особливий прояв світу, як мікросвіт, який розкривається у співвідношенні з макросвітом. Обидва світи існують і стають зрозумілими завдяки один одному. Мислитель підкреслює, що окремо, незалежно один від одного, ці світи не існують. Субстанції у світі дійсності мають ієрархію, на вершині якої знаходиться людська субстанція, яка постає звершенням, кінцем і сенсом матеріального світу [10, с. 3].

Іншою складовою людської особи й основою її індивідуального виміру Ч.С. Бартнік називає субзистенцію або ж самодостатнє, самостійне існування. Цим акцентується важливий аспект – існування. Якщо субстанція вказує на незалежне у своїй істоті буття, то субзистенція – на незалежність, окремішність в аспекті існування. Самостійне, незалежне, самодостатнє існування складає конститутивний елемент особи. Філософ вважає, що тут не можна йти шляхом абстрагування, оскільки йдеться про конкретне особове існування, а не якесь анонімне. Саме воно реалізує особове єство людини, оскільки тісно пов'язане зі сферою «хтось», що вказує не на якесь загальне існування, або частину якогось існування чи участь у чиемусь існуванні, а засвідчує існування «когось» конкретного субзистуючого стосовно інших субзистуючих субстанцій. За словами Ч.С. Бартніка, у людській особі «субзистенція має відносну абсолютність (існування)» [6, с. 406]. Первопричина появи реальної особи знаходиться не в позаособовому світі, а в самому феномені особи. Особове існування реалізує «когось», інтенсифікуючи чиесь буття до ступеня відносної абсолютності, та робить цього «когось» самостійним у своєму існуванні. Існування нато-

мість є найвищим і найдосконалішим актом буття й означає передусім реальність, а відтак фундаментальне наповнення буття. Хтось, хто не існує, не може бути особою, через що вважається нереальним, недійсним, тому власне особами не можуть вважатись ідеї, образи, мрії, істоти як такі (без існування). Цим існування протиставляється «нічому» (*nihilo*). Особі належить самостійне й абсолютне існування, яке онтично не підлягає переданню одне від одного. Особа отримує своє існування завдяки тому, що є особою. Існування неподільно пов'язане з особою, береться з буття особою. У цьому ключі особа є власним існуванням. У філософському трактаті «Персоналізм» (1995) Ч.С. Бартнік пише: «Хоча існування людської особи має свій початок завдяки покликанию до життя Богом, але не має темпорального, тематичного й онтичного кінця» [5, с. 173]. У статті «Одкровення людини» (1974) мислитель зауважує, що існування відкриває всю глибину, сенс і нескінченність особи, і воно «не редукується тільки до свого власного єства чи спільноти багатьох, а стає реляцією, віднесенням до іншої субзистенції, самостійного та самодостатнього існування» [11, с. 199]. У площині буття неможлива виключно індивідуальна чи колективна субзистенція, оскільки зі своєї істоти самодостатнє існування «має характер особливого єднання, спільноти (*communio*), а не колективу» [5, с. 175].

У статті «Предмет і об'єкт у персоналістичному пізнанні» (1988) польський персоналіст визначає ще одну складову індивідуального виміру людської особи, якою є її буття суб'єктом. Протягом тривалого часу людство не спостерігало цього аспекту особи, тим часом особа може самовизначитись тільки в суб'єкті – у феномені, який вказує на «когось», а не на «щось». Ч.С. Бартнік пропонує розглядати людину як «об'єктний суб'єкт» і як «суб'єктний суб'єкт». У першому ракурсі людина постає у своєму тілесно-духовному вимірі як субстанція, яка є особою; у другому – «як внутрішній світ особи, єства, яке є особою» [12, с. 14–15]. У розумінні польського персоналіста, буття суб'єктом завжди має першість стосовно буття об'єктом, хоча одне не може існувати без іншого. Погляд на людину виключно як онтичний об'єкт, що його пропонують реїзм, матеріалізм, аперсоналізм, спричиняє «деградацію людини як особи, відсунення особового начала в людині на другий план» [12, с. 15]. Однак акцентування виключно самого буття суб'єктом, на думку філософа, призвело б до суб'єктивізму, до нереальності буття особи.

Буття суб'єктом – це наслідок внутрішнього буття, а також субстанційності буття конкретної субзистенції. Онтично воно має характер самотрансценденції буття, зосередження буття в собі із збереженням виходу за власні межі, відкритості на зовнішній світ. Буття суб'єктом спрямовує погляд на нескінченність внутрішнього світу людини, її єства. Його звершенням стає здобуття оптимально розвиненого духу, людського «я», єства, яке відрізняється від матеріальної, фізичної сторони людини. Як зауважує К. Войтила, буття суб'єктом не слід протиставляти буттю об'єктом, бо одне і друге притаманне людській особі, утім перше підкреслює в ній реальність буття, його найважливішу сторону [13, с. 27].

У «Нарисах про особу» польський персоналіст говорить, що в особливий спосіб особа знаходить повноту свого вираження та виміру в людському єстві, бутті людського єства. Саме єство являє собою абсолютний синтез об'єктивного і суб'єктивного з перевагою другого. По суті особа виступає «містерією єства, зосередженого в особливому «я», у «комусь», містерією власного світу повного, чистого, абсолютного буття» [9, с. 81].

Поняття єства часто зводять лише до аспекту свідомості, думки, ідеї, що значною мірою применшує його справжню сутність. Головна помилка полягає в тому, що поняття «єство» не розглядається як буття, а що більше – зводиться виключно до психічної сфери, до людської свідомості та набуває характеру якоїсь абстракції. Ч.С. Бартнік закликає розрізняти «свідомість явищ і духовну свідомість» [9, с. 81]. Перша зводиться до сфери

рефлексії над світом органів чуття та психіки, натомість друга стосується сфери буття душі, рефлексії духовного буття, духовних проявів людини. Свідомість у першому значенні, як у тварин, концентрується виключно на самому собі, дбанні про організм, його життя і розвиток, але у тваринному світі така свідомість знаходиться на значно нижчому рівні, ніж у людей. Друга сфера свідомості – це те, що істотно відрізняє людину від тварини. У людини перша сфера свідомості переходить у духовну і служить їй. І в цьому значенні можна говорити про людину як особу, наділену єством. У зазначених аспектах людська свідомість стає своєрідним віддзеркаленням особи у двох площинах: емпіричній і духовній. Вони настільки поєднані, що не можна заперечувати чи применшувати якусь з них, а також ототожнювати чи трактувати одну як продовження іншої. У світі людини єство проникає та проявляється в обох площинах як одна цілість, зокрема через буття особою.

Особа має динамічний, творчий характер. Вона повинна реалізуватись, а це вказує на наявність певного процесу. Беручи до уваги активний, творчий, реалізаційний аспект людської особи, стикаємося з дійсністю особовості, яка є проявом особи як такої. Поняття особовості фігурує в різних ділянках науки, але у філософії воно має характер найвищої категорії буття та його спостереження. Особовість пізнає, виявляє знання, стає методом і технікою мислення. Як стверджує Ч.С. Бартнік: «Особовість – це здійснення всіх досконалостей буття в персональній плеромі, в омезі, у комусь назавжди абсолютному. Вона є остаточним, плеромічним і досконалим звершенням людської історії» [9, с. 77]. На початку свого буття людська особа знаходиться на стадії «старту», у процесі розвитку своєї реалізації людина формує свою особовість так, що в «кінці» людського буття особа досягає свого звершення. Особовість стає віддзеркаленням стану реалізації та звершення людської особи. Особа отримує справжній розвиток і спрямування тільки тоді, коли відбувається творення особовості. У спрямуванні сил і прагнень людини на щось вище виражається її трансцендентність, а у спрямуванні на свій внутрішній світ і його досконалість – її іманентність. Проявом таких інтенцій людини стає її особовість. У статті «Персоналістична апологетика» (1990) польський філософ пише: «З цією трансценденцією людської особи в напрямку світу, а також самотрансценденцією пов'язаний рух «угору», до чогось більш величного, досконалого, абсолютного» [14, с. 28]. У такий спосіб визначається звершення людини як особи та реалізація її особовості. За словами Ч.С. Бартніка, «через «світ» особовості проходить уся суть буття людиною», в особовості також «здійснюється міжлюдське та всебуттєве єднання», «виникає перцепційний та онтичний взаємозв'язок різних буттів», зокрема людських [14, с. 31].

Українські релігієзнавці Б. Лобовик і С. Ладивірова стверджують, що персональність (особовість) створює найбільш повні та досконалі відношення між людьми, зокрема групи, колективу, суспільства, з окремою людиною, сім'єю, спільнотою, народом, що протиставляються звичайному поняттю фізичного зібрання, стада [15, с. 146]. Як зазначає Ч.С. Бартнік, тільки особове буття може творити спільноту. У цьому аспекті спостерігається особливий взаємний зв'язок індивідуальної особи зі спільнотою осіб, відкривається спільнотна сутність і спрямування окремої особи. Польський мислитель переконаний, що немає індивідуальної особовості без суспільства, і, водночас, немає суспільства без особових індивідів. Цей взаємозв'язок настільки тісний, що можна говорити про своєрідну «суспільну особовість» людини й «особовість суспільства» [5, с. 177]. Останню філософ застерігає ототожнювати чи прирівнювати до індивідуальної особовості, оскільки вона має власну суспільну субсистенцію й об'єктність. Індивідуальну і суспільну особовості не можна відмежовувати одну від одної, позаяк особу не можна зрозуміти без інших осіб. Немає індивідуальної особовості без суспільної та навпаки, одна зумовлює існування іншої,

вдосконалює і реалізує. Особовість людини стає самовираженням особи в усіх її проявах, як в індивідуальному, так і в суспільному.

Очевидно, що індивідуальний вимір особи у філософсько-релігійній інтерпретації польського філософа-персоналіста і католицького теолога Ч.С. Бартніка пов'язаний з багатоаспектним феноменом людського «я», за допомогою якого можна висловити зміст самостійного і самодостатнього буття людини особою, і який вказує на інтегральну цілісність індивіда, що на її підставі індивід відрізняє себе від інших індивідів і від світу речей. Розрізняючи в особі три взаємообумовлені елементи її буття: єство, існування і волю, польський філософ тлумачить особу як онтологічну модальність душі і тіла людини у стані зростання, спрямовану на трансцендентне буття, стверджуючи, що буття є собою з огляду на зв'язок з особою, яка виступає його принципом, підставою і метою. Виходячи з думки про те, що тіло і душа в людині утворюють особливий вид природи, який трансформується в особу, католицький мислитель розглядає як основу індивідуального виміру людської особи та її складові субстанцію і субзистенцію. Субстанція – це конкретизація буття та відносної автономності за допомогою введення протиставлення між тотожністю даної конкретної повноти буття та іншим буттям, вона становить найдосконаліший мікрокосмос, мініатюру світу, звершення буття та його прамодель, найвищий ступень розвитку і сенс матеріального світу. Якщо субстанція вказує на незалежне у своїй істоті буття, то субзистенція – на незалежність, окремішність в аспекті існування. У субзистенції акцентується аспект існування, яке відкриває всю глибину, сенс і нескінченність особи. Самостійне, незалежне, самодостатнє існування складає конститутивний елемент особи. Ще однією складовою індивідуального виміру людської особи Ч.С. Бартнік вважає її буття суб'єктом, розуміючи людину як об'єктний суб'єкт і як суб'єктний суб'єкт. У першому ракурсі людина постає у своєму тілесно-духовному вимірі як субстанція, яка є особою; у другому – як внутрішній світ особи, єство, яке є особою. Абсолютним синтезом об'єктивного і суб'єктивного з перевагою другого, у розумінні польського філософа, виступає єство, яке проявляється в емпіричній і духовній площинах існування людини як одна цілість, зокрема через буття особою. Віддзеркаленням стану реалізації та звершення людської особи Ч.С. Бартнік вважає особовість, яка є спрямуванням людини на самовдосконалення з огляду на вищий (трансцендентний) світ і самовираженням особи як в індивідуальному, так і в суспільному вимірах.

Список використаної літератури:

1. Bartnik Cz. St. Chrystus jako sens historii / Czesław Stanisław Bartnik. – Wrocław: Wydawnictwo Wrocławskiej Księgarni Archidiecezjalnej, 1987. – 355 s.
2. Bartnik Cz. St. Osobowość. Teologia społeczna / Czesław Stanisław Bartnik // Gość Niedzielny. – 1982. – № 59. – S. 1–14.
3. Bartnik Cz. St. Tajemnica jaźni / Czesław Stanisław Bartnik // Bartnik Cz. St. Misterium człowieka. – Lublin: Standruk, 2004. – S. 131–132.
4. Bartnik Cz. St. Byt Biblii / Czesław Stanisław Bartnik // Roczniki Teologiczno-kanoniczne. – 1978. – № 25. – Z. 1. – S. 113–120.
5. Bartnik Cz. St. Personalizm / Czesław Stanisław Bartnik. – Wyd. 2 popr. i poszerz. – Warszawa: O. K., 2000. – 531 s.
6. Bartnik Cz. St. Dogmatyka katolicka / Czesław Stanisław Bartnik. – T. 1. – Lublin: Redakcja Wydawnictw Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego, 1999. – 861 s.
7. Granat W. Personalizm chrześcijański: Teologia osoby ludzkiej / Wincenty Granat. – Poznań: Księgarnia Św[iętego] Wojciecha, 1985. – 663 s.
8. Bartnik Cz. St. Personalizm uniwersalistyczny / Czesław Stanisław Bartnik. – Roczniki Teologiczne. – 2002. – № 49. – Z. 2. – S. 77–87.

9. Bartnik Cz. St. Szkic o osobie / Czesław Stanisław Bartnik // Roczniki Teologiczno-kanoniczne. – 1990. – № 37. – S. 69–84.
10. Bartnik Cz. St. Realność personalnego sensu historii / Czesław Stanisław Bartnik // Studia Filozoficzne. – 1981. – № 7–8. – S. 3–9.
11. Bartnik Cz. St. Objawienie człowieka / Czesław Stanisław Bartnik // Studia Theologica Varsaviensia. – 1974. – № 12. – S. 193–201.
12. Bartnik Cz. St. Podmiot i przedmiot w poznaniu personalistycznym / Czesław Stanisław Bartnik // Roczniki Teologiczno-kanoniczne. – 1988. – № 35. – Z. 2. – S. 13–24.
13. Wojtyła K. Podmiotowość i «to, co nieredukowalne» w człowieku / Karol Wojtyła // Ethos. – 1988. – № 2–3. – S. 21–28.
14. Bartnik Cz. St. Apologetyka personalistyczna / Czesław Stanisław Bartnik. – Lublin: Standruk, 2004. – 353 s.
15. Лобовик Б. О. Проблема особистості, суспільства і держави з точки зору основних принципів католицького соціального вчення / Борис Олександрович Лобовик, Симона Ладивірова // Церква і соціальні проблеми (Енцикліка «Сотий рік»): Матеріали міжнародної наукової конференції (Львів, 9–11 червня 1992) / упор. В. Кучерявий. – Львів: [б. в.], 1993. – С. 145–152.

**INDIVIDUAL PERSONALITY DIMENSIONS
AS INTERPRETED BY CZESLAW STANISLAW BARTNIK**

Richard Gorban

*Kosiv Institute of Applied and Decorative Arts of Lviv National Academy of Arts
Mitskevych Str., 2, 78600, Kosiv, Ivano-Frankivsk region, Ukraine*

The author draws a conclusion that Bartnik in his personalistic doctrine, considers substance and subsistence as well as human existence qua subject to be the core element of individual personality dimensions, assuming a person to be a dynamic modality of soul and body.

Key words: personalism, individual personality dimensions, substance, subsistence, subject, object, essence, personality.